

Już po kilku kilometrach dotarłem do dwóch dworów: jeden w Chotyczach a drugi w pobliskim Toporowie.

Zacznę od Chotycz. W XVI w. wchodziły one w skład włości woźnickiej należącej do możnego rodu litewskiego Kiszków, zaś wcześniej dobra te stanowiły własność kolejno Nassutów (około poł. XV w.), Zabrzezińskich i Illniczów. W końcu XVIII lub na początku XIX w. dobra chotyckie znalazły się w rękach Wężyków skupiających okoliczne majątki (Witulini, Wólka Nosowska, Nosów, Styrzyniec, Droblin). Władanie Chotyczami przez Wężyków poświadczane jest w roku 1837, kiedy to ich właścicielem był Ignacy Wężyk. Z jego osobą należy wiązać przebudowę założenia i budowę istniejącego do dziś dworu.

Ten XIXwieczny *dwór* o charakterze neogotyckim zwrócony został frontem na południe. Jego elewacja (frontowa) posiada ryzalit z bardzo ciekawym rozwiązaniem na górnej jego części. Pięterko zwieńczone zostało trójkątno - schodkowym szczytem, rozczłonkowanym półkolistymi płycinami. Obiekt wymurowany został z cegły na planie prostokąta. Rozczłonkowano go prostokątnymi otworami okiennymi i drzwiowymi, całość pokryto dwuspadowym dachem.

W czasie I wojny światowej obiekt ten, częściowo został zniszczony przez wycofujące się w 1915 roku wojska rosyjskie.

W czasie II wojny we dworze ulokowany był polowy szpital niemiecki. Po przejściu frontu chłopcy samorzutnie rozebrali część zabudowań pozostawiając do dnia dzisiejszego jedynie omawiany dwór, który podobnie jak okalające go resztki parku krajobrazowego z ok. XIX w., jest obecnie w stanie daleko posuniętego zniszczenia. Grozi im całkowita dewastacja, jeśli nie zostaną podjęte odpowiednie prace konserwatorskie.

Nieopodal Chotycz znajduje się Toporów, założony prawdopodobnie w 2 poł. XVII w. W XVIII w. należał on do rodziny Wężyków, która zarządzała majątkiem do końca XIX w.

Na przełomie XIX i XX w. dobra Toporów i Chotycze przeszły w ręce Węglińskich, którzy to zapewne ok. poł. XIX w. wzniesli *dwór*. Ten obecnie, mocno zniszczony klasycystyczny parterowy budynek, wymurowany został z cegły. Cechą charakterystyczną są ryzalidy środkowe w elewacji frontowej oraz ogrodowej. Są one zwieńczone trójkątnymi ogzymsowanymi szczytami na ich osiach znajdują się otwory drzwiowe z dwoma oknami po bokach. Górna kondygnacja wystawki posiada trzy okna, gdzie środkowe zostały zwieńczone łukiem odcinkowym.

Elewacje boczne są mocno zdewastowane. W zaroślach sterczą resztki ścian bocznych i pozostałości piwnicy.

Dwór ten położony został w środkowej części założonego w 1 poł. XIX w. parku krajobrazowego, z kilkusetletnimi topolami. To tutaj prawdopodobnie według krążącej wśród mieszkańców legendy miał w 1812 roku odpoczywać Napoleon podczas wyprawy na Moskwę. Resztę parku założono na terenowej wyniosłości, z czytelnym od południowego zachodu zarysem fortyfikacji: wjazdem poprzez groblę pomiędzy dwoma stawami, oraz śladami wału i fosy być może z XVII w.

Czas pożegnać się z zabytkami Miasta i Gminy Łosice i przenieść się do położonej w południowej części powiatu w obrębie Równiny Łukowskiej **Gminy Huszlew**, zajmującej obszar 11761 ha.

Historia tej osady sięga przełomu IX - X w. gdzie to w Huszlewie istniał lokalny ośrodek władzy. Było najprawdopodobniej związane z istniejącym na tym terenie grodziskiem obronnym, które położone między Huszlewem a Makarówką nazywane było

przez tamtejszych mieszkańców „Horodzisko” lub „Horodysko”. W okresie II wojny światowej i okupacji niemieckiej aktywnie działały w tym rejonie ruchy oporu. Rejon Huszlewa był terenem ożywionej działalności oddziału partyzanckiego 34 Pułku Piechoty AK mjr. Stefana Wyrzykowskiego ps. „Zenon”.

Ta gościnna gmina, zaprasza wszystkim turystów zainteresowanych kulturą, tradycjami a przede wszystkim jej zabytkami architektonicznymi. Wyjątkowym i szczególnym miejscem, które odcisnęło głęboki ślad w historii tych ziem jest Huszlew, przez ponad 2 wieki gniazdo rodowe zasłużonego dla Polski rodu Woronieckich. Na uwagę zasługuje dostojny dwór z przełomu XVIII – XIX w. czy też XIXwieczny kościół. Ciekawym zabytkiem gminy świadczącym o budownictwie ziemiańskim jest bajkowy dwór w Kownatach i podobny obiekt w Bachorzy. Z kolei dawna cerkiew grekokatolicka w Makarówce, przypomina o prześladowaniu i tragicznych losach unitów podlaskich, którzy poświęcili życie broniąc swojej wiary.

Zwiedzanie gminy rozpocznę od **Huszlewa**, którego początki sięgają końca XIV w. Miejscowość ta znalazła się wśród dóbr nadanych przez Władysława Jagiełłę Janowi Nassucie. Huszlew był jednym z folwarków klucza Woźniki w powiecie mielnickim. Dobra Woźniki przejęli po Nassutach Zabrzezińscy, a po nich Illiniczowie i wreszcie Kiskowie.

Na początku XVII w. Huszlew znajdował się w rękach Mleczków i stanowił jedną z ich siedzib. W roku 1666 dobrami włada Wojciech Emeryk Mleczo – starosta mielnicki i łosicki, a od 1675 roku wojewoda podlaski. Po bezpotomnej śmierci Wojciecha Mleczi dobra huszlewskie przeszły na Izabellę Mleczkówną, podkomorzanekę drohicką, żonę Krzysztofa Szujskiego. Miejscowość ta jest bogata w zabytki. Zacznę od zabytków sakralnych, gdzie na skrzyżowaniu dróg z Leśnej Podlaskiej do Łosic znajduje się zespół kościoła parafialnego. W jego skład wchodzi organistówka, wikariat, plebania, kostnica, dzwonnica-brama i **kościół p.w. św. Antoniego Padewskiego**.

Historia tej neogotyckiej świątyni sięga roku 1666, kiedy to Anna Maria z Opalińskich i Wojciech Emeryk Mleczo, wojewoda podlaski i starosta łosicki ufundowali pierwszy drewniany kościół, który od 1700 roku przeniesiony został do Mostowa. Kolejny drewniany zbudowano w 1705 roku lub 1735 staraniem Anny z Wyrozębskich i Franciszka Korybut Woronieckiego, lecz w 1858 roku uległ całkowitemu spaleni. Obecny kościół wymurowany z cegły i polnych kamieni wzniesiono w latach 1859 – 1867 kosztem Jeremiego Woronieckiego. Świątynia ulokowana została na planie zwartego prostokąta z wydzielonym wewnątrz pasem chóru muzycznego wspartego na ceglanych słupach, prezbiterium oraz dwoma kaplicami. Obiekt nakryto trójpołaciowym dachem z wieżbą krokwiowo-stolcową z jętką.

Elewacja zewnętrzna kościoła została otynkowana i zwieńczona mocno profilowanym gzymsem. Jego fasadę wschodnią ujęto po bokach dwuskokowymi skarpami zwieńczonymi dekoracyjnym szczytem. Ostrosłupowy główny portal świątyni poprzedzony trójstopniowymi schodami, ujęty został po bokach skarpami równymi wysokością oraz dużym okulusem rozglifionym po obu jego stronach małymi ostrołuczными płycinami. Środkowa część szczytu kościoła podkreślona została układem pięciu sterczyn. Sterczyne środkową, dwukrotnie szerszą od bocznych, podkreślono ostrołuczną arkadą z wpisaną weń sygnaturką. Jego zachodnią elewację szczytową rozczłonkowano ostrołuczными małymi okienkami z układem dwóch okien (po bokach). Wszystkie te ostrołuczne otwory ujęto w szerokiej opasce. Pozostałe elewacje rozczłonkowano prostokątnymi ostrołuczными otworami drzwiowymi i okiennymi.

Neogotycki dwór w Chotyczach

Klasycystyczny dwór w Toporowie

Kościół parafialny p.w. Św. Antoniego Padewskiego w Huszlewie.